

6. American Council on Exercise (ACE). Functional Training Manual. San Diego, 2021. P. 112–115.
7. Boyle M. Advances in Functional Training. On Target Publications. 2010. P. 67–70.

Nesterov O., Hazaiev V., Magula O. Methodology of preparation for functional training sessions

Summary. *The article examines the issue of methodological training of a specialist in functional training, with a focus on the structure and content of training session plans. Scientific sources on the effectiveness of functional exercises and training principles are analyzed. Examples of training session outlines are provided, which include general physical preparation, development of explosive strength, stabilization, and coordination. The article concludes that a systematic approach to planning the training process is essential for increasing its effectiveness and reducing the risk of injury.*

Keywords: *Functional training, training methodology, training session, session plan, physical preparation, specialist, stabilization, endurance, coordination.*

УДК 377.5:371.3

Ніколаєва І.В., в.о. директора, **Бовбас О.Ю.,** методист
ВСП «Бердянський фаховий коледж Таврійського державного
агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного»

**СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ В
ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ**

Анотація. *Проаналізовано значення закладів фахової передвищої освіти в системі освіти України. Окреслено підходи до організації освітнього процесу в умовах сьогодення. Враховано проблеми, які постали перед закладами фахової передвищої освіти після повномасштабного вторгнення РФ в Україну, а також їх досвід із забезпечення надання якісних освітніх послуг.*

Ключові слова: *освітній процес, фахова передвища освіта, освітнє середовище, дуальна освіта, компетентнісний підхід.*

Постановка проблеми. Система фахової передвищої освіти (ФПО) в Україні виконує надзвичайно важливу функцію – підготовку фахівців, які є основною робочою силою в багатьох сферах економіки. У 2024 році в Україні функціонувало понад 600 закладів ФПО, у яких навчалося понад 230 тисяч здобувачів освіти. За даними МОН, у межах вступної кампанії 2023 року було подано понад 500 тисяч заяв, а зараховано – близько 165 тисяч вступників, з яких 57 тисяч – на бюджетну форму навчання.

Однак сьогодні заклади ФПО відчують гостру потребу у перегляді підходів до організації навчання на конкурентоспроможному рівні – від радикального оновлення змісту освітньо-професійних програм, модернізації їх змісту та створення методологічного підґрунтя для поєднання різних форм навчання на різних спеціальностях до посилення кадрового потенціалу і залучення бізнесу до спільного вирішення проблем підготовки кваліфікованих робітничих кадрів, які так необхідні зараз нашій країні. Звісно, що є багато інших викликів, які постають перед закладами ФПО в наш час, але ключовою є думка про те, що тільки спільними зусиллями освітян та держави можна досягти якісних змін.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Слід констатувати той факт, що на даний момент аналітичних досліджень суспільних трансформаційних процесів в умовах війни та їх вплив на стан системи освіти в цілому не досить багато. Це обумовлено складністю забезпечення статистичної валідності в межах усієї країни внаслідок бойових дій та постійного переміщення великої кількості різних категорій респондентів.

Проте, хоч і маючи відносну застарілість, цікавим є дослідження, яке було проведено компанією «Gradus» ще наприкінці 2022 року. В опитуванні взяли участь особи віком від 18 до 60 років. Результати були наступними:

- 41% опитаних покинули місце проживання, 18% повернулися, 23% перебувають за межами власної домівки;
- у разі загострення ситуації 24% респондентів планують переміщуватися в межах країни, 9% – виїхати за кордон;
- якщо казати про тих, хто залишається за кордоном, то 64% мають намір повернутися, 11% ймовіріше виїхали назавжди, 19% ще не вирішили.

Дані цифри можуть змінитися, але в тому числі не в кращий бік. Ці дані свідчать про те, що кількість закладів ФПО об'єктивно зменшиться через нестачу вступників. В умовах жорсткої конкуренції тільки модернізація освітнього процесу, перегляд підходів до навчання та управління освітніми закладами гарантуватимуть їх подальше існування.

Формулювання цілей статті. В цій статті викладено бачення проблем, які постали сьогодні перед закладами фахової передвищої освіти та тлі бойових дій, кризи в економіці та застарілих підходах до організації навчання. На основі власного досвіду переміщеного закладу ФПО зроблено спробу виокремити найбільш значущі завдання, які потребують негайного вирішення педагогічними колективами, та шляхи їх вирішення.

Виклад основного матеріалу. Система фахової передвищої освіти в умовах сьогодення стикається з низкою вкрай болючих проблем:

- фінансова недостатність: значна частина закладів відчуває дефіцит фінансування, що впливає на матеріально-технічну базу та мотивацію педагогічних кадрів, особливо молодих фахівців, які все частіше віддають перевагу роботі в інших сферах не за спеціальністю;
- застаріле обладнання та зміст програм: оновлення програм та обладнання відбувається повільно, подекуди не встигаючи за потребами ринку праці;
- недостатня діджиталізація: не всі заклади освіти забезпечені сучасними цифровими платформами (доступом до них) або ступінь забезпеченості є не належним;
- невідповідність вимогам сьогодення підвищення кваліфікації педагогічних працівників, зокрема, відсутність належної уваги та фінансування підвищенню рівня їх цифрової грамотності;
- виклики війни: частина здобувачів освіти і викладачів була вимушена евакуюватися, а деякі заклади ФПО переміщено або реорганізовано;

Перспективи системи ФПО пов'язані з подальшою інтеграцією інноваційних технологій у процес навчання, розвитком дуальної освіти, підвищенням престижності робітничих спеціальностей, розширенням міжнародного співробітництва та підвищенням рівня академічної мобільності учасників освітнього процесу закладів ФПО.

Основним завданням кожного сучасного закладу ФПО є не лише передача знань, а й формування у здобувачів освіти практичних

компетентностей відповідно до вимог часу. При цьому на підставі аналізу досвіду переміщених закладів, можна виокремити такі ключові завдання:

- модернізація змісту освіти, яка полягає в систематичній адаптації освітньо-професійних (освітніх) програм до вимог ринку праці, забезпечення гнучкості навчальних планів, залучення до цих процесів стейкхолдерів та представників роботодавців;

- розвиток педагогічної майстерності викладачів: системне підвищення кваліфікації, сприяння оволодінню ними інноваційними методами навчання та виховання, сучасними інформаційно-комп'ютерними технологіями, в тому числі на основі штучного інтелекту;

- забезпечення практичної спрямованості навчання: збереження та поступове розширення мережі баз практик, подальше впровадження дуальної освіти як важливої складової якісного практичного навчання;

- впровадження компетентнісного підходу: орієнтація на результативність навчання, розвиток у здобувачів освіти soft skills, критичного мислення та проєктного підходу до виконання навчальних завдань;

- формування внутрішньої системи забезпечення якості освіти: систематичний моніторинг освітніх процесів, опитування здобувачів освіти, аналітика результатів навчання тощо;

- психологічна підтримка учасників освітнього процесу: враховуючи надзвичайно складні умови життєдіяльності багатьох здобувачів освіти та викладачів, спричинених бойовими діями, постійною зміною місця проживання та, як наслідок, неможливістю належної концентрації на навчальних задачах, робота практичного психолога, створення служби психологічної підтримки є необхідною умовою функціонування кожного закладу ФПО.

Такі завдання потребують як централізованої державної підтримки, так і ініціативи на рівні окремих закладів, а також їх керівництва.

Зупинимось на деяких з цих завдань більш детально. Враховуючи обставини, які склалися, багатьом закладам ФПО доводиться здійснювати освітній процес у дистанційній (змішаній) формі.

Питання розвитку професійної майстерності педагога як взаємопов'язаної та нерозривної сукупності його знань, вмінь та особистого досвіду, як завжди, є надзвичайно актуальним, але стає необхідним перегляд підходів до здійснення викладацької діяльності, її пріоритетних напрямів та й взагалі певне переосмислення ролі педагога

в сучасному освітньому середовищі закладу освіти. В умовах сьогодення кожен викладач, незалежно від того, чи він є «спецпредметником», чи викладає загальноосвітні дисципліни, має бути частково ІТ-спеціалістом, блогером, дизайнером, психологом тощо. Всі ці обов'язки по самовдосконаленню повністю покладені на самого викладача, що є цілком зрозумілою точкою зору, оскільки справжній фахівець своєї справи завжди має рухатися вперед, бути в курсі інновацій та передавати отримані сучасні знання молодому поколінню. Однак це стає майже неможливим в умовах незмінного «бюрократизму», коли підготовка різноманітних паперів може займати вагомую частину робочого часу педпрацівника. Тому тільки за участю держави, перегляду її підходів до нормативно-правового регулювання закладів різного типу, в тому числі й закладів ФПО, прийняття ефективних, а не номінальних та нерациональних управлінських рішень можливі якісні зрушення в цьому питанні.

Окремо слід зупинитися на важливості навчально-методичного забезпечення різних форм навчання. Змішане або повністю дистанційне навчання може залишитися вимушеною формою організації освітнього процесу для значної частини закладів ФПО. Тому чітке визначення вимог до платформ дистанційного навчання, доступності необхідних здобувачам освіти матеріалів, їх якість (інтерактивність, наочність завдяки сучасним інформаційно-комп'ютерним технологіям, проєктна орієнтованість тощо), забезпечення об'єктивності оцінювання результатів навчання, а також встановлення розумних вимог до самої системи оцінювання створить передумови для залучення більшої кількості молодих людей та дорослих до навчання. Адже навчання за старими підходами, застарілими матеріалами та жорсткими вимогами, які не дають можливості для креативності викладача та здобувача освіти, не може існувати сьогодні.

Не менш важливим завданням для всіх закладів ФПО стане подальше впровадження дуального навчання. Як свідчить власний досвід ВСП «Бердянський фаховий коледж ТДАТУ», що був учасником пілотного проєкту з впровадження дуальної форми навчання та одним із перших відчув її переваги, це створює нові умови підвищення якості практичної підготовки здобувачів освіти.

Варто відмітити, що роль педагога за таких умов зміщується в бік тьюторства! А це, в свою чергу, висуває нові вимоги до розвитку професійної майстерності викладацького складу закладів ФПО.

Говорячи про досвід переміщеного закладу освіти, можна відмітити, що у ВСП «Бердянський фаховий коледж ТДАТУ» успішно запроваджені платформи «Всеосвіта» Google Classroom, усі необхідні навчально-методичні матеріали доступними для здобувачів освіти завдяки хмарним технологіям, сайту коледжу. Систематично проводиться моніторинг рівня знань здобувачів освіти, організовуються їх опитування з метою пошуку слабких місць організації навчання та оперативного реагування з метою їх усунення. Візуалізація навчального матеріалу здійснюється шляхом використанням інтерактивних дошок, програм для створення креслень та 3D-моделей.

Слід відмітити, що викладачі коледжу після початку війни ставали призерами конкурсів фахової майстерності за підсумками оцінювання їх напрацювань у галузі вдосконалення навчально-методичного забезпечення та автоматизації освітнього процесу.

Не можна оминати питання надання психологічної допомоги учасникам освітнього процесу. У тих, хто стикнувся з наслідками війни, спостерігаються такі порушення психічних процесів:

- Порушення когнітивної функції – нездатність зосередити увагу на важливих об'єктах, розсіяність, нездатність відвести увагу від стресора; порушення короткочасної пам'яті; нездатність до аналізу, синтезу, узагальнення, переносу відомого способу дій на нові обставини, порушення сприйняття дійсності, здатності приймати рішення.

- Порушення емоційного реагування – коливання настрою, роздратованість, «вибухове» реагування на зауваження; пригніченість, відсутність інтересу до оточуючого світу.

- Дезорганізація – неможливість виконувати складні координовані рухи через порушення дрібної моторики та великої моторики; неможливість виконувати команди.

- Втрата здатності контролювати свою поведінку – нездатність самостійно ставити та досягати навіть прості цілі; нездатність до зв'язаного мовлення, відсутність мови; нездатність виконувати власні наміри.

- Деморалізація – зниження моральних критеріїв оцінки власної поведінки та вчинків; розв'язність, вульгарність, цинізм, грубість, хамство; нехтування будь-якими нормами етики та субординації, нормами гігієни; неконтрольоване вживання алкоголю, наркотичних речовин.

Саме тому одним з першочергових завдань для кожного закладу ФПО є створення умов для належного функціонування служби психологічної підтримки.

Висновки. Фахова передвища освіта проходить зараз непростий етап свого існування в умовах війни, економічної та соціальної кризи та спричиненої цим реформування системи освіти України, доводячи здатність бути її невід’ємною ланкою. Коледжі та технікуми знаходяться у постійному пошуку нових шляхів покращення рівня надання освітніх послуг.

Багато чого вже зроблено, особливо зараз, проте, тільки постійний рух вперед, втілення нових ідей та безперервне самовдосконалення, підкріплені усвідомленням великої відповідальності за підготовку кваліфікованих фахівців, необхідних для відбудови нашої країни, є запорукою успіху системи ФПО. Як вже відзначалося, це стане можливим тільки за підтримки держави, спрямованої не на максимальну оптимізацію мережі закладів освіти, а на створення умов, в яких визначальними для подальшого існування будуть самовдосконалення, інноваційність та креативність.

Література

1. Матеріали Державної служби якості освіти. *Пресцентр*. URL: <https://sqe.gov.ua/bilshist-vikladachiv-ta-studentiv-po/>
2. Ахромов М., Боброва Т. Перспективи розвитку професійних компетенцій здобувачів фахової передвищої освіти під час дистанційного навчання. *Молодий вчений*. 2021. №1(89). С. 75–77.
3. Організація освіти в умовах війни: рекомендації міжнародних організацій / О. Локшина, О. Глушко, А. Джурило та ін. *Український педагогічний журнал*. 2022. №2. С. 5–18.
4. Дослідження «Психічне здоров’я та ставлення українців до психологічної допомоги під час війни». *Gradus Research Company*. URL: https://gradus.app/uk/open-reports/gradus-research-_mental-health-report-full-version/

Nikolayeva I., Bovbas O. Modern Approaches to the organization of education in institutions of professional pre-higher education

Summary. The significance of institutions of professional pre-higher education within Ukraine’s educational system has been analyzed. Approaches to organizing the educational process in the current context have

been outlined. The challenges faced by institutions of professional pre-higher education after the full-scale invasion of the Russian Federation into Ukraine, as well as their experience in ensuring the provision of quality educational services, have been taken into account.

Keywords: *educational process, professional pre-higher education, educational environment, dual education, competency-based approach.*

УДК 371.321

Паляничка Н.О., к.т.н., доцент, **Ковальов О.О.,** к.т.н., ст. викл.,

Червоткіна О.О., асистент

Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ «ГАЛУЗЕВЕ МАШИНОБУДУВАННЯ» В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Анотація. *У статті висвітлено характерні риси та ключові аспекти організації самостійної навчальної діяльності здобувачів вищої освіти спеціальності «Галузеве машинобудування» в умовах дистанційного освітнього процесу. Акцент зроблено на врахуванні актуальних вимог сучасного суспільства до професійної підготовки висококваліфікованих фахівців у сфері машинобудування.*

Ключові слова: *здобувачі вищої освіти, самостійна робота, якість підготовки, дистанційна освіта, навчальна дисципліна.*

Постановка проблеми. У сучасних умовах ринку праці до випускників технічних спеціальностей закладів вищої освіти пред'являються підвищені вимоги з боку роботодавців. У зв'язку з цим головним завданням вищої школи стає формування висококваліфікованих фахівців, здатних конкурувати не лише на українському, а й на міжнародному ринку праці. Такі спеціалісти повинні володіти широким спектром професійних та особистісних компетенцій, серед яких – здатність до безперервного саморозвитку, опанування нових знань, уміння мислити креативно та логічно, знаходити нестандартні